

Dvojezična osnovna šola

ZGODOVINA

Učni načrt

6. razred: 35 ur
7. razred: 70 ur
8. razred: 70 ur
9. razred: 64 ur
SKUPAJ: 239 ur

Dvojezična osnovna šola

ZGODOVINA

Učni načrt

Predmetna komisija:

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo, predsednik

mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo

Bernarda Gaber, Zavod RS za šolstvo

dr. **Dragan Potočnik**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta

dr. **Aleš Gabrič**, Inštitut za novejšo zgodovino

mag. **Marjeta Šifrer**, Osnovna šola Naklo

Marjan Rode, Osnovna šola Bičevje

Elissa Tawitian, Osnovna šola Ivana Cankarja Vrhnika

mag. **Jelka Razpotnik**, Društvo učiteljev zgodovine Slovenije

Prilagoditve za dvojezične osnovne šole:

Magdalena Bohneč, Dvojezična osnovna šola I Lendava

Strokovna recenzenta:

dr. **Danijela Trškan**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

mag. **Andreja Polanšek**, Osnovna šola Križe

Redakcijski popravki:

mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo

Izdala: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Alenka Štrukelj**

Jezikovni pregled: **Nataša Purkat**, Lektor'ca

Ljubljana, 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:93/94(0.034.2)

UČNI načrt. Dvojezična osnovna šola. Zgodovina [Elektronski vir]
/ predmetna komisija Vojko Kunaver ... [et al.] ; prilagoditve za dvojezične osnovne šole Magdalena Bohneč. - El. knjiga.
- Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2011

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_narodno/Zgodovina_obvezni_dv.pdf

ISBN 978-961-234-976-9 (Zavod RS za šolstvo)

1. Kunaver, Vojko
255950080

Posodobljeni učni načrt za predmet zgodovina v dvojezični osnovni šoli je pripravila Predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za zgodovino. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet zgodovina v dvojezični šoli, določenega na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje leta 1999. Posodobljeni učni načrt je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 114. seji leta 2008 in se seznanil z vsebinskimi in redakcijskimi popravki tega učnega načrta na 140. seji 17. februarja 2011.

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI	6
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	8
3.1 Cilji in vsebine 6. razreda	8
3.2 Cilji in vsebine 7. razreda	10
3.3 Cilji in vsebine 8. razreda	16
3.4 Cilji in vsebine 9. razreda	23
4 STANDARDI ZNANJA	29
4.1 Standardi znanj 6. razreda	29
4.2 Standardi znanj 7. razreda	30
4.3 Standardi znanj 8. razreda	33
4.4 Standardi znanj 9. razreda	37
4.5 Standardi znanja, ki se nanašajo se na vse obvezne in izbirne teme	40
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	41
5.1 Uresničevanje ciljev predmeta	41
5.2 Individualizacija in diferenciacija	42
5.3 Medpredmetne povezave	43
5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja	45

1 OPREDELITEV PREDMETA

Zgodovina je v osnovni šoli obvezni predmet od 6. do 9. razreda. Učni načrt je zasnovan učinkovito ter procesnorazvojno, tako da omogoča uresničevanje ciljev pouka zgodovine in osnovnošolskega izobraževanja. Pouk zgodovine pri učencih spodbuja zanimanje za preteklost slovenskega in madžarskega¹ naroda in prostora ter celotne človeške družbe. Učenci pri predmetu spoznavajo in proučujejo najpomembnejše zgodovinske dogodke, pojave in procese iz lokalne, regionalne, slovenske, madžarske, evropske in svetovne zgodovine.

Številni raznovrstni primeri in zgledi spodbujajo razumevanje življenja, delovanja, miselnosti in ustvarjalnosti v posameznih obdobjih človeške zgodovine ter omogočajo spoznavanje in razumevanje sebe kot posameznika in člana lokalne skupnosti in družbe. Znanje zgodovine vpliva tudi na učenčevo oblikovanje stališč in vrednot. Zato naj se v pouk vključuje večperspektivne primere, zglede in izkušnje, ki se jih obravnava z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov in različnih interpretacij iz raznovrstne strokovne literature. Učenci naj pri pouku izostrijo spretnost preprostega zgodovinskega raziskovanja ob delu z različnimi zgodovinskimi viri iz različnih medijev, v katerih bodo znali poiskati dokaze in argumente za svoje sklepe, poglede, mnenja ter stališča in jih znali tudi zagovarjati.

Učni načrt je zasnovan tako, da učitelj teme glede na zanimanje učencev izbira, razširja in pogloblja. Približno 75 odstotkov vsebin je obveznih, do 25 odstotkov pa je takšnih, da jih učitelj izbira skupaj z učenci glede na njihovo zanimanje in po svoji strokovni presoji.

Učni načrt je zasnovan tematsko in kronološko progresivno od starejših k novejšim zgodovinskim obdobjem. V 6. in 9. razredu prevladuje tematski pristop, v 7. in 8. razredu pa so teme razporejene enciklopedično z opredeljenimi obveznimi in izbirnimi temami. Pri zasnovi takšnega učnega načrta za zgodovino v osnovni šoli nam je bil za temelj učni načrt iz leta 1999, posodobitve in spremembe v konceptu pa so nastale predvsem zaradi spoznanja stroke, specialne didaktike in učiteljev, da je nujno del vsebin ponuditi izbirno, kar omogoča z uporabo sodobnih didaktičnih pristopov dejavnejšo vlogo učencev in gradnjo različnih vrst znanja, od deklarativnega (vsebinskega), do proceduralnega (spretnosti in veščin) do znanja, ki se nanaša na razvijanje odnosov, naravnosti, ravnanj in stališč. Učni načrt vključuje tudi standarde znanj z opredeljenimi minimalnimi standardi znanja, ki naj bi jih učenci usvojili ob koncu drugega in tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole.

---

¹ Prilagoditve so zapisane s podčrtanim tiskom.

Procesna zasnova učnega načrta omogoča vključevanje številnih dejavnosti prek izbranih didaktičnih pristopov, ki se lahko izvajajo v učilnicah in zunaj v obliki ekskurzij, zgodovinskega terenskega ter projektne delo ipd.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Učenci² so zmožni:

- pridobivati, razširjati in poglobljati znanje o najpomembnejših dogodkih, pojavih in procesih iz svetovne, evropske, regionalne in nacionalne zgodovine ter razvijati sposobnost uporabe zgodovinskih pojmov in konceptov;
- pridobivati, poglobljati in razširjati znanje o vsakdanjem življenju, delu in miselnosti ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih in vzrokih za njihovo spreminjanje;
- prek stikov z učenci iz Slovenije, z Madžarskega in iz tujine primerjati različne načine življenja;

*

- razvijati spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti;
- z uporabo in učenjem ob raznovrstnih zgodovinskih virih razvijati spretnosti preproste uporabe zgodovinskih raziskovalnih metod, prilagojenih starosti in zmožnostim učencev;
- razvijati zmožnosti analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih podatkov in dokazov iz zgodovinskih virov in literature iz različnih medijev, za raziskovanje in poznavanje življenja ljudi v preteklosti;
- razvijati zmožnosti oblikovanja samostojnih utemeljenih sklepov, pogledov, mnenj in stališč, vživljanja v različne vidike in snovanja izvirnih predlogov in rešitev;
- po svojih zmožnostih razvijati spretnosti uporabe zgodovinskih virov in informacij z uporabo informacijske tehnologije (IT);
- z učenjem ob raznovrstnih in večperspektivnih zgodovinskih virih razvijati zmožnosti kritične presoje in razlage zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov v preteklosti in sodobnosti;
- razviti dovzetnost za različne poglede na zgodovino oz. interpretacije zgodovine ter razumeti, zakaj se pojavijo;
- razviti sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino;
- predstaviti svoje znanje na različne načine: ustno, pisno, grafično, ilustrativno, z IT itd.;

*

- ob pridobivanju, poglobljanju in razširjanju znanja iz slovenske in madžarske zgodovine razvijati zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti;
- poudariti pomen pozitivnih kulturnih vplivov znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi;

---

² V tem učnem načrtu izraz *učenec* velja enakovredno za *učenca* in *učenko*. Enako izraz *učitelj* velja enakovredno za *učitelja* in *učiteljico*.

- na primerih iz krajevne zgodovine presoјati pomen ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter razviti odgovoren odnos do okolja;
- oceniti pomen knjižnic, muzejev in arhivov;
- razvijati enakopraven odnos med spoloma;
- razvijati pozitiven odnos do ljudi s posebnimi potrebami;
- razvijati sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnih kultur, ver, ras in skupnosti;
- obsoditi zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic;
- obsoditi politične sisteme, ki ne spoštujejo človekovih pravic;
- razvijati dojemljivost za vrednote, pomembne za življenje v sodobni demokratični družbi: strpnost v medsebojnih stikih in odnosih, spoštovanje drugačnosti in različnosti, medsebojno sodelovanje, spoštovanje človekovih pravic in demokratičnega državljanstva;
- pripravljati se na samostojno in odgovorno ravnanje v življenju kot posamezniki in kot člani lokalne skupnosti in družbe.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Izbirne teme in cilji so v učnem načrtu zapisani *poševno*. Priporočamo, da učitelj skupaj z učenci v 6. razredu poleg obvezne teme izmed štirih ponujenih izbirnih tem izbere vsaj tri, v 7. in 8. razredu izbere po vsakem obveznem tematskem sklopu izmed dveh ali več izbirnih tem vsaj eno. Skupaj v 7. in 8. razredu obravnava deset obveznih in vsaj osem izbirnih izmed osemnajstih tem. V 9. razredu pa naj poleg treh obveznih obravnava vsaj še eno izbirno temo izmed treh.

3.1 Cilji in vsebine 6. razreda

1. Obvezna tema: OSTANKI PRETEKLOSTI (SPOZNAVAMO ZGODOVINO)

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo, kakšna veda je zgodovina, • na primerih pojasnijo, kaj raziskuje zgodovina; • naštejejo večja zgodovinska obdobja, • pojasnijo, zakaj delimo zgodovino na večja obdobja, • naštejejo različne načine štetja let ter časovne enote za računanje časa, • znajo določiti neki zgodovinski letnici ustrezno desetletje, stoletje in tisočletje; • naštejejo vrste zgodovinskih virov in opišejo njihove značilnosti, • pojasnijo pomen zgodovinskih virov za zgodovino, • razložijo, katere ustanove hranijo zgodovinske vire, • naštejejo nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepajo o njihovem pomenu za zgodovino; • razložijo vzroke za nastanek pisave ter opišejo pomen pisave za zgodovino, • navedejo primere različnih pisav skozi zgodovino, • primerjajo materiale, na katere so pisali, • sklepajo o pomenu izuma tiska in tiskanih knjig za širjenje informacij, znanja ter raziskovanje preteklosti.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaj uči in kaj je zgodovina?<ul style="list-style-type: none"> – Zgodovina kot veda – Kaj raziskuje zgodovina? 2. Zgodovinski čas<ul style="list-style-type: none"> – Zgodovinska obdobja – Štetje let 3. Kako spoznavamo preteklost?<ul style="list-style-type: none"> ☐ Zgodovinski viri: pisni, ustni in materialni ☐ Muzeji, knjižnice, arhivi ☐ Pomen arheologije 4. Od prvih zapisov do tiskane knjige<ul style="list-style-type: none"> ☐ Od zapisov na kamnu do pisave (vrste pisav) ☐ Sredstva in materiali za pisanje skozi zgodovino ☐ Izum tiska in prve tiskane knjige

2. Izbirna tema: ČLOVEK RAZMIŠLJA, USTVARJA IN GRADI

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo primere človeških bivališč in naselij v posameznih zgodovinskih obdobjih, • <u>navedejo posebnosti madžarske arhitekture,</u> • primerjajo in pojasnijo podobnosti in razlike v bivališčih in naseljih nekoč in danes, • navedejo vrste gradbenega materiala ter sklepajo o namembnosti bivališč; • opišejo najdbo kolesa na Ljubljanskem barju, • pojasnijo, zakaj je kolo eden najpomembnejših izumov, • primerjajo razne izume skozi zgodovino in sklepajo o njihovem vplivu na spremembe v življenju ljudi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja<ul style="list-style-type: none"> – Od preproste hiše do sodobne stolpnice – <u>Oblike bivališč na Madžarskem</u> – Vrste gradbenega materiala 2. Izumi<ul style="list-style-type: none"> – Izum kolesa in njegov pomen za razvoj raznih dejavnosti – Splošen pregled najpomembnejših izumov skozi zgodovino

3. Izbirna tema: ZAČETKI ZNANOSTI, UMETNOSTI IN VEROVANJA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo vzroke za nastanek znanosti v času prvih visokih kultur, • naštejejo nekaj znanosti in opišejo njihove glavne dosežke; • pojasnijo vzroke za nastanek umetnosti, • opišejo glavne značilnosti kulturnozgodovinskih spomenikov prvih visokih kultur; • razložijo vzroke za nastanek verovanj, • opišejo glavne značilnosti verovanj prvih visokih kultur.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Začetki znanosti v času prvih visokih kultur<ul style="list-style-type: none"> – Mumificiranje v starem Egiptu in začetki medicine – Začetki matematike in astronomije 2. Začetki umetnosti v času prvih visokih kultur 3. Začetki verovanja v času prvih visokih kultur

4. Izbirna tema: NAČIN ŽIVLJENJA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • primerjajo vlogo in pomen družine skozi zgodovino, • opišejo tipe družine skozi zgodovino, • primerjajo položaj moških, žensk in otrok skozi zgodovino, • opišejo značilnosti vzgoje otrok skozi zgodovino; • primerjajo in opišejo razlike in podobnosti v življenju na podeželju in v mestih skozi zgodovino.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Družina skozi zgodovino<ul style="list-style-type: none"> – Položaj in vloga moških, žensk in otrok – Vzgoja otrok skozi zgodovino 2. Življenje na podeželju in v mestu nekoč in danes

<p>zgodovino;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>primerjajo različne načine življenja Madžarov skozi zgodovino;</u> • <i>sklepajo o pomenu pravil za sožitje življenja v skupnosti.</i> 	<p>3. <u>Načini življenja Madžarov skozi zgodovinska obdobja</u></p> <p>4. <i>Pravila za sožitje in življenje v skupnosti (strpnost, multikulturalnost idr.)</i></p>
--	--

5. Izbirna tema: KULTURNA DEDIŠČINA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojasnijo razliko med pojmom kulturna in naravna dediščina,</i> • <i>opišejo primere naravne in kulturne dediščine,</i> • <i>na primerih iz krajevne zgodovine opišejo pomen ohranjanja kulturne dediščine,</i> • <i>oblikujejo svoj načrt za ohranitev izbranega kulturnozgodovinskega spomenika iz domačega kraja,</i> • <i>na primerih iz vsakdanjega življenja prikažejo pomen spoštovanja do različnih kultur, pomen spodbujanja strpnosti do različnih kultur in medkulturnega sodelovanja;</i> • <i>na primerih iz krajevne zgodovine opišejo najbolj znane šege in navade;</i> • <i>zberejo podatke o domačih obrteh, ki so se ohranile do danes,</i> • <i>navedejo primere domačih obrti in opišejo njihove izdelke;</i> • <i>na primerih opišejo, katere so tipične slovenske in madžarske jedi,</i> • <i>primerjajo način prehranjevanja nekoč in danes.</i> 	<p>1. Kulturna dediščina</p> <p>2. Šege in navade</p> <p>3. Domača obrt</p> <p>4. Prehrana nekoč in danes</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Tradicionalne jedi na Slovenskem in Madžarskem</i> – <i>Kultura prehranjevanja nekoč in danes</i>

3.2 Cilji in vsebine 7. razreda

1. Obvezna tema: PRAZGODOVINSKI LJUDJE

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opišejo glavne značilnosti sodobnega mislečega človeka (homo sapiens),</i> • <i>pojasnijo, kako so spremembe v okolju vplivale na razvoj človeka;</i> • <i>opišejo spremembe načina življenja v</i> 	<p>1. Od živalskega prednika do homo sapiensa</p> <p>2. Življenje v prazgodovini</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Lovsko-nabiralniški način življenja</i>

<p>posameznih obdobjih prazgodovine in pojasnijo, zakaj so nastale,</p> <ul style="list-style-type: none"> • razložijo pomen kopičenja izkušenj in znanja za izboljšanje življenjskih razmer, • sklepajo o glavnih kulturnih dosežkih prazgodovinskih ljudi. 	<ul style="list-style-type: none"> – Poljedelci in živinorejci se stalno naselijo – Obdelovalci kovin omogočijo boljše orodje in orožje
--	---

2. Izbirna tema: PRAZGODOVINA NA SLOVENSKEM

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo glavne arheološke najdbe iz različnih obdobj prazgodovine na tleh današnje Slovenije; • na primerih sklepajo o spremembah v načinih življenja v posameznih obdobjih prazgodovine na tleh današnje Slovenije, • razložijo vpliv naravnih geografskih možnosti in sosednjih kultur na uveljavljanje sprememb in izboljšav v načinih življenja v posameznih obdobjih prazgodovine. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arheološka najdišča na Slovenskem 2. Od spodmolov in jam preko kolišč do gradišč

3. Izbirna tema: UMETNOST PRAZGODOVINSKIH LJUDI

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo glavne značilnosti prazgodovinske umetnosti na primerih jamskih slik; • razložijo okoliščine, ki so vplivale na duhovne predstave prazgodovinskih ljudi na primerih motivike na kosteh in lončenini; • na primerih situlske umetnosti opišejo življenje prazgodovinskih ljudi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prizori iz življenja na jamskih slikah 2. Duhovni svet prazgodovinskega človeka v motiviki na kosteh in lončenini 3. Razdeljena družba na prizorih situlske umetnosti

4. Obvezna tema: STARI EGIPT IN CIVILIZACIJE RODOVITNEGA POLMESECA

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • razložijo pogoje za nastanek prvih civilizacij, • opišejo značilnosti družbene ureditve prvih držav; • na primeru prvih civilizacij rodovitnega polmeseca opišejo najpomembnejše arhitekturne dosežke in glavne dosežke znanosti; • na primeru prvih civilizacij rodovitnega polmeseca opišejo verski sistem in mitologijo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Država in ljudje 2. Arhitekturni dosežki in znanost najstarejših civilizacij 3. Vera

5. Izbirna tema: STARA INDIJA, KITAJSKA, AMERIKA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu opredelijo, kje so se razvile prve civilizacije stare Indije, Kitajske in Amerike, • analizirajo glavne dosežke prvih civilizacij stare Indije, Kitajske in Amerike na področju arhitekture, znanosti in umetnosti; • analizirajo glavne družbene in verske značilnosti prvih civilizacij stare Indije, Kitajske in Amerike.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arhitektura, znanje, umetnost 2. Družba in verovanje

6. Izbirna tema: KULTURNA DEDIŠČINA STARIH CIVILIZACIJ EGIPTA, MEZOPOTAMIJE IN BLIŽNJEGA VZHODA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razložijo zgodovinske okoliščine za gradnjo piramid, templjev in drugih velikih stavb pri civilizacijah starega Vzhoda, • pojasnijo potek gradenj pri civilizacijah starega Vzhoda, • primerjajo podobnosti in razlike v gradnjah civilizacij starega Vzhoda; • naštejejo vrste pisav, ki so jih uporabljale civilizacije starega Vzhoda, • primerjajo primere vsebine prvih zapisov pri civilizacijah starega Vzhoda; • primerjajo podobnosti in razlike v verovanjih civilizacij starega Vzhoda.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arhitektura, piramide, templji 2. Hieroglifi, klinopis in alfabet 3. Politeizem in monoteizem starega Vzhoda

7. Obvezna tema: STARA GRČIJA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naštejejo obdobja starogrške zgodovine, • pojasnijo značilnosti kretsko-mikenskega obdobja kot temelja starogrške civilizacije; • opišejo glavne značilnosti atenske in spartanske mestne države, • primerjajo podobnosti in razlike atenske in spartanske družbe; • pojasnijo značilnosti prve demokratične vladavine;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kretsko-mikensko obdobje kot temelj grške civilizacije 2. Mesto ustvarja zgodovino: spartanska in atenska družba 3. Prva demokracija 4. Obdobje klasične Grčije postavi temelje

<ul style="list-style-type: none"> • sklepajo o pomenu atenske demokracije za današnje evropske demokracije, • utemeljijo trditev, da postavi obdobje klasične Grčije temelje evropske misli; • pojasnijo glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn; • analizirajo vzroke za širjenje grške kulture v sredozemskem prostoru, • opišejo značilnosti in dosežke helenistične kulture. 	<p>evropske misli</p> <p>5. Grki kot skupnost in kot tekmeči (grško-perzijske in peloponeške vojne)</p> <p>6. Aleksander Makedonski poveže tedanje civilizacije</p>
---	--

8. Obvezna tema: RIMSKA DRŽAVA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo nastanek mesta Rima; • analizirajo vzroke za nastanek rimskega imperija; • primerjajo značilnosti rimske republike in cesarstva; • pojasnijo glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije, • opišejo glavne rimske kulturne spomenike na tleh današnje Slovenije; • pojasnijo glavna sporočila krščanstva in njegovo širjenje v sredozemskem in evropskem prostoru. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mesto postane država 2. Rim ali Kartagina? 3. Od republike do cesarstva 4. Rimljani na tleh današnje Slovenije 5. Začetki in širjenje krščanstva

9. Izbirna tema: ANTIČNA KULTURA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opišejo vpliv antične religije na kulturno ustvarjanje,</i> • <i>primerjajo podobnosti in razlike med grško in rimsko kulturo,</i> • <i>analizirajo razlike med krščansko in grško-rimsko vero;</i> • <i>na primerih pojasnijo pomen filozofije, zgodovine in drugih znanosti za nadaljnji razvoj znanstvenega načina mišljenja;</i> • <i>primerjajo značilnosti grškega gledališča in rimskega cirkusa;</i> • <i>opišejo pomembne gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov,</i> • <i>pojasnijo vpliv vsakdanjika in gospodarstva na gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vpliv antične religije na kulturo 2. Antična znanost in filozofija kot temelja evropske misli 3. Grško gledališče in rimski cirkus 4. Gradbeništvo Rimljanov in Grkov

10. Izbirna tema: ANTIČNO GOSPODARSTVO

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sklepajo o vplivu naravnih geografskih danosti na gospodarski razvoj starih Grkov in Rimljanov, • na primerih utemeljijo vpliv obmorske lege na gospodarstvo, • pojasnijo značilnosti gospodarstva v mestih; • pojasnijo značilnosti grškega in rimskega denarnega sistema, • razložijo vpliv trgovskih stikov na spremembe v načinu življenja in mišljenja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kmetijstvo in obrt <ul style="list-style-type: none"> – S kmetijstvom se je preživljala večina antičnega prebivalstva – Mesta so bila naselja obrtnikov in trgovcev 2. Trgovina in denarništvo <ul style="list-style-type: none"> – Raznovrstnost grškega in poenotenje rimskega denarnega sistema – Trgovanje grških in rimskih trgovcev po Sredozemlju

11. Izbirna tema: ANTIČNI VSAKDANJIK

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na primerih pojasnijo značilnosti grške in rimske družine, • pojasnijo glavne značilnosti grških in rimskih bivališč in naselbin; • na primerih opišejo razlike in podobnosti v položaju ženske pri starih Grkih in Rimljanih; • opišejo značilnosti grškega in rimskega suženjstva; • opišejo značilnosti grške in rimske vzgoje in izobraževanja; • primerjajo pravna načela starih Grkov in Rimljanov. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antična družina in načini bivanja 2. Položaj žensk v stari Grčiji in Rimu 3. Antično suženjstvo 4. Grška vzgoja in rimska izobrazba 5. Grška pravičnost in rimsko pravo

12. Obvezna tema: SREDNJI VEK – OBLIKOVANJE NOVE KULTURNE IN POLITIČNE PODOBE EVROPE

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razložijo vzroke za razpad rimskega imperija, • pojasnijo novi politični zemljevid Evrope po preseljevanju ljudstev; • opišejo značilnosti karolinške države; • na zemljevidu pokažejo prve slovanske državne tvorbe v Vzhodnih Alpah in Panoniji, • opišejo glavne značilnosti razvoja Karantanije, • analizirajo pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Preseljevanje ljudstev – nastajanje nove Evrope 2. Karolinška država – srednji vek 3. Karantanija, Karniola in Spodnja Panonija 4. Nastajanje evropskih držav

<ul style="list-style-type: none"> • razložijo značilnosti stanovske (fevdalne) družbe in države kot posledice naturalnega gospodarstva; • razložijo položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva; • pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje), • opišejo življenje v okviru zemljiškega gospostva; • opišejo kulturni in gospodarski pomen srednjeveških samostanov; • razložijo značilnosti življenja ljudi v srednjeveških mestih, • razložijo gospodarski in kulturni pomen srednjeveških mest; • analizirajo srednjeveško umetnost in način razmišljanja, • opišejo nekaj primerov srednjeveške umetnosti. 	<ol style="list-style-type: none"> 5. Slovenski prostor v okviru Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti 6. Plemiči in kmetje 7. Samostani ohranjajo antično izročilo 8. Meščani 9. Kulturni dosežki srednjeveških ljudi in njihov pogled na svet
---	---

13. Izbirna tema: SREDOZEMLJE – PROSTOR SODELOVANJA IN NASPROTIJ MED KULTURAMI

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo temeljne značilnosti frankovske, arabske in bizantinske kulture; • analizirajo vzroke konfliktov Evrope z arabskim svetom; • pojasnijo značilnosti osmanskega imperija, • razložijo in opišejo osnovne kulturne razlike med Vzhodno in Zahodno Evropo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stičišče civilizacij: Franki, Arabci, Bizanc 2. Islam in križarji 3. Osmanski imperij in Evropa

14. Izbirna tema: KULTURNA PODOBA NEEVROPSKIH LJUDSTEV

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo pomen Indije kot gospodarskega in kulturnega posrednika med Evropo in Kitajsko; • analizirajo pomen stikov Evrope in Kitajske na primeru Marka Pola; • opišejo značilnosti mongolske države in osvojitvev; • naštejejo temeljne kulturne dosežke predkolumbovskih kultur Amerike (Maji, Azteki, Inki), 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Indija kot gospodarski in kulturni posrednik med Evropo in Kitajsko 2. Marko Polo približa Kitajsko Evropi 3. Mongolska država 4. Predkolumbovske kulture Amerike

- *naštejejo nekaj temeljnih kulturnih dosežkov neevropskih kultur.*

15. Obvezna tema: MADŽARI V SREDNJEM VEKU

<u>CILJI</u>	<u>VSEBINE</u>
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>na zemljevidu pokažejo pradomovino Madžarov in smeri preseljevanja;</u> • <u>razložijo okoliščine, ki so vplivale na ustanovitev madžarske države,</u> • <u>opišejo posledice vdora Mongolov;</u> • <u>navedejo družbenogospodarske značilnosti Madžarske v obdobju Arpadovcev,</u> • <u>opišejo gospodarski razcvet Madžarske v času anžuvinske dinastije.</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Pradomovina in preseljevanje Madžarov</u> 2. <u>Naselitev in ustanovitev države</u> 3. <u>Utrditev fevdalne družbe</u> 4. <u>Zlata doba srednjeveške kraljevine Madžarske</u>

3.3 Cilji in vsebine 8. razreda

1. Obvezna tema: MEJE ZNANEGA SVETA SE RAZŠIRIJO

<u>CILJI</u>	<u>VSEBINE</u>
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>opišejo glavne vzroke, ki so pripeljali do velikih geografskih odkritij;</u> • <u>ob zemljevidu analizirajo smeri raziskovanj velikih pomorščakov in navedejo njihova glavna odkritja,</u> • <u>primerjajo meje znanega sveta pred odkritji in po njih,</u> • <u>opišejo glavne značilnosti in dosežke ene od predkolumbovskih kultur Amerike (Maji, Azteki, Inki);</u> • <u>pojasnijo politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za stari in novi svet,</u> • <u>pojasnijo posledice trgovine s sužnji ter na primerih sklepajo, kako so na suženjstvo gledali tedaj in danes;</u> • <u>razložijo zgodovinske okoliščine, ki so vplivale na pojav humanizma in renesanse,</u> • <u>opišejo glavne značilnosti humanizma in renesanse;</u> • <u>opišejo primere renesančnih umetniških del</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vzroki za začetek odkritij 2. Veliki raziskovalci in njihova odkritja 3. Posledice odkritij in trgovina s sužnji 4. Značilnosti humanizma in renesanse 5. Pomembni umetniki in znanstveniki iz

<p>in pojasnijo, kako so v njih odsevale zgodovinske okoliščine,</p> <ul style="list-style-type: none"> • navedejo pomembne izume in znanstvene dosežke iz obdobja renesanse, • ob primerih sklepajo o značilnostih humanistične miselnosti, • navedejo najpomembnejše zgodovinske osebnosti humanizma in renesanse; • na primerih iz slovenskega prostora opišejo značilnosti renesančne umetnosti in humanistične miselnosti, • <u>navedejo kulturne spremembe, ki jih je Madžarom prinesel humanizem;</u> • <u>ovrednotijo vlogo Madžarov pri organizaciji obrambe pred Turki;</u> • <u>pojasnijo vzroke in posledice razpada srednjeveške madžarske države.</u> 	<p>obdobja humanizma in renesanse</p> <p>6. Humanizem in renesansa na Slovenskem <u>in Madžarskem</u></p> <p>7. <u>Obdobje Hunjadijev na Madžarskem</u></p> <p>8. <u>Razpad kraljevine Madžarske</u></p>
--	--

2. Izbirna tema: POTOVANJE V SKRIVNOSTNE KRAJE AZIJE IN AFRIKE

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • predstavijo, kako je potekalo raziskovanje notranjosti Afrike; • pojasnijo dosežke indijsko-islamske umetnosti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Po Livingstonovi poti v osrčje Afrike 2. »Tadž Mahal se na ogled postavi«

3. Izbirna tema: NOV POGLED NA SVET IN ČLOVEKA

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • na zemljevidu predstavijo politično podobo Italije v času humanizma in renesanse, • pojasnijo gospodarske značilnosti razvoja držav v Italiji; • na primerih sklepajo o vplivu posameznih vladarjev in papežev na razvoj humanizma in renesanse; • na primeru pojasnijo novo vlogo umetnika v renesančni družbi; • na primerih sklepajo, kako sta se humanizem in renesansa razširila zunaj Italije, • na primerih analizirajo in ugotovijo značilnosti humanistične miselnosti v Evropi ter sklepajo o vplivu zgodovinskih okoliščin, • na primerih analizirajo in ugotovijo 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Italija – zibelka humanizma in renesanse 2. Pomembni umetniki in znanstveniki iz humanizma in renesanse 3. Nova vloga umetnika 4. Humanizem in renesansa drugje v Evropi

<p>značilnosti renesančne znanosti v Evropi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na primerih analizirajo in razberejo vpliv zgodovinskega dogajanja na renesančne umetniške stvaritve v Evropi, • primerjajo srednjeveško in renesančno umetnost. 	
--	--

4. Obvezna tema: SPREMENJENA POLITIČNA IN VERSKA PODOBA EVROPE

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo reformacijo, • pojasnijo delovanje Martina Lutra, • primerjajo različne smeri reformacije; • navedejo imena in dela slovenskih protestantov, • opišejo pomen delovanja slovenskih protestantov za razvoj slovenske kulture; • pojasnijo vzroke za protireformacijo in sklepajo o posledicah protireformacijskega delovanja Katoliške cerkve, • analizirajo vzroke za ohranitev protestantske vere v Prekmurju; • <u>ovrednotijo pomen reformacije za madžarski kulturni razvoj;</u> • sklepajo o posledicah širjenja osmanske oblasti na Balkanu, • opišejo značilnosti in obseg islamizacije na Balkanu, • pojasnijo posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele; • <u>pojasnijo vzroke za narodno vstajo Madžarov proti Habsburžanom,</u> • <u>pojasnijo značilnosti osvobodilnega boja krucev.</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nastop Martina Lutra in nastanek reformiranih cerkva 2. Slovenski protestanti in razvoj slovenske kulture 3. Odgovor Katoliške cerkve 4. <u>Reformacija in protireformacija na Madžarskem</u> 5. Posledice širjenja osmanskega imperija 6. <u>Osvoboditev Budima in izgon Turkov</u> 7. <u>Osvobodilni boj krucev</u>

5. Izbirna tema: ŽIVLJENJE V OSMANSKI DRŽAVI

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opišejo, kakšna je bila ureditev osmanske države,</i> • <i>pojasnijo podobnosti in razlike med osmansko državo in evropskimi državami,</i> • <i>pojasnijo življenje na dvoru velikega sultana;</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Država in dvorno življenje

<ul style="list-style-type: none"> • opišejo prednosti, ki jih je imela osmanska vojska pred evropskimi; • opišejo dosežke osmanske umetnosti in znanosti ter sklepajo o vplivu na Evropo. 	<p>2. Pomen in moč vojske</p> <p>3. Osmanska umetnost in znanost</p>
--	--

6. Izbirna tema: KMEČKI UPORI, EPIDEMIJE IN NARAVNE NESREČE

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo, zakaj so se na Slovenskem med kmečkim prebivalstvom pojavile ljudske pobožnosti; • opišejo vzroke in posledice kmečkih uporov na Slovenskem; • sklepajo o podobnostih in razlikah med kmečkimi upori na Slovenskem, • primerjajo značilnosti kmečkih uporov na Slovenskem z upori drugje po Evropi; • <u>opišejo posledice madžarskega kmečkega upora;</u> • <u>na primerih pojasnijo značilnosti in posledice epidemij in naravnih nesreč na Slovenskem v 15. in 16. stoletju.</u> 	<p>1. Ljudske pobožnosti</p> <p>2. Vzroki in posledice kmečkih uporov</p> <p>3. Kmečki upori v slovenskih (zgodovinskih) deželah</p> <p>4. <u>Kmečki upor pod vodstvom Györgya Dózse</u></p> <p>5. Epidemije in naravne nesreče</p>

7. Obvezna tema: OD FEVDALNE RAZDROBLJENOSTI DO KONCA STAREGA REDA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • primerjajo različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije, • opredelijo vpliv različnih oblik vladanja na gospodarstvo, • primerjajo in pojasnijo vpliv posameznih slojev prebivalstva na vladanje v različnih državnih ureditvah; • navedejo glavne predstavnike razsvetljenstva in opišejo razsvetljensko miselnost; • pojasnijo vpliv razsvetljenstva na slovenske narodne buditelje; • na primeru habsburške monarhije razložijo značilnosti razsvetljenske absolutistične monarhije, • opišejo glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.; • na primeru slovenskih (zgodovinskih) dežel 	<p>1. Od česa je bila odvisna moč vladarja v kraljevinah Franciji (absolutistična država) in Angliji (parlamentarna monarhija)</p> <p>2. Značilnosti razsvetljenstva in glavni predstavniki</p> <p>3. Pomen slovenskih narodnih buditeljev</p> <p>4. Država razsvetljenega absolutizma – habsburška monarhija (stanovska država)</p>

<p>sklepajo o posledicah in pomenu reform Marije Terezije in Jožefa II. za različne sloje prebivalstva,</p> <ul style="list-style-type: none"> • primerjajo splošno šolsko obveznost tedaj in danes; • <u>razložijo odnos Madžarov do uvedbe reform Marije Terezije in Jožefa II.;</u> • utemeljijo pomen razsvetljenskih idej na nastanek ZDA; • pojasnijo značilnosti družbene, politične in gospodarske podobe ZDA; • utemeljijo, kako je nastanek ZDA vplival na stari red v Evropi, • analizirajo razmere v Franciji pred revolucijo in sklepajo o njihovem vplivu na izbruh revolucije; • opišejo potek francoske revolucije, • opredelijo kratkoročne in dolgoročne, politične, družbene in gospodarske posledice francoske revolucije ter jih razvrstijo po pomenu, • navedejo glavne spremembe, ki jih je francoska revolucija vnesla v življenje ljudi; • <u>utemeljijo vpliv jakobinskega gibanja na madžarski narodni odpor;</u> • ugotovijo in utemeljijo, kako je Napoleon končal francosko revolucijo in njene ideje razširil po Evropi, • na zemljevidu pokažejo obseg Ilirskih provinc in opišejo njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti. 	<p>5. Slovenske dežele v času Marije Terezije in Jožefa II.</p> <p>6. <u>Madžarska v času razsvetljenega absolutizma</u></p> <p>7. Nastanek ZDA</p> <p>8. Družbena, politična in gospodarska podoba ZDA</p> <p>9. Francija pred revolucijo</p> <p>10. Revolucija v Franciji</p> <p>11. <u>Madžarsko jakobinsko gibanje</u></p> <p>12. Napoleon in njegove vojne</p>
--	---

8. Izbirna tema: NOVOVEŠKI VLADARJI IN NJIHOVE DRŽAVE

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>na izbranih primerih ugotovijo in opredelijo pojem države v prvih stoletjih novega veka in danes,</i> • <i>na primerih sklepajo o vlogi vladarja, državnem nadzoru ter pojmovanju in obsegu človekovih pravic v prvih stoletjih novega</i> 	<p>1. Država – v novem veku in danes</p>

veka in danes; <ul style="list-style-type: none"> • opišejo življenje in delo pomembnih vladarjev, • uživajo se v vlogo izbranega vladarja in pojasnijo svoje poglede na vladanje in državo. 	2. Življenje in delo pomembnih vladarjev
---	---

9. Izbirna tema: BAROK

CILJI	VSEBINE
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • na primerih opišejo značilnosti baročne umetnosti, • primerjajo baročno in renesančno umetnost, • na primerih sklepajo o vplivu baročne umetnosti na oblačilno in bivanjsko kulturo; • primerjajo značilnosti in vlogo visoke in ljudske umetnosti; • na primeru baročne umetnosti utemeljijo umetnost kot sredstvo utrjevanja oblasti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Značilnosti baročne umetnosti 2. Visoka in ljudska umetnost 3. Vpliv (cerkvene in posvetne) politike na baročno umetnost

10. Obvezna tema: INDUSTRIALIZACIJA

CILJI	VSEBINE
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo temelje kapitalistične miselnosti, • opišejo značilnosti zgodnje kapitalistične proizvodnje; • primerjajo značilnosti in obseg gospodarskih tokov med razvitimi in nerazvitimi deli sveta, • opišejo potek svetovnega gospodarskega trikotnika; • razložijo pojma industrijska revolucija in industrializacija in sklepajo, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji, • opišejo gospodarske dejavnosti, ki so se razvile v prvi fazi industrializacije; • na primerih sklepajo o pozitivnih in negativnih posledicah industrializacije; • na zemljevidu pokažejo smeri selitev Evropejcev, • sklepajo o vzrokih in posledicah selitev. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zgodnji kapitalizem 2. Gospodarski tokovi med razvitimi in nerazvitimi deli sveta 3. Industrijska revolucija v Veliki Britaniji 4. Posledice industrijske revolucije 5. Selitve Evropejcev

11. Obvezna tema: VZPON MEŠČANSTVA

CILJI	VSEBINE
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • primerjajo politični zemljevid Evrope v času 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evropa po dunajskem kongresu

<p>Napoleona in po dunajskem kongresu ter pojasnijo razlike in vzroke zanje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo vzroke za revolucije 1848 v Evropi in njihove posledice; • <u>opišejo vzroke in posledice osvobodilnega boja Madžarov leta 1848,</u> • <u>pojasnijo zahteve madžarskega naroda leta 1848,</u> • <u>navedejo začetne dosežke, opišejo osvobodilni boj in njegov zlom;</u> • utemeljijo značilnosti in spremembe v konservativnem in liberalnem političnem prepričanju skozi 19. stoletje, • na primerih pojasnijo politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja; • na primerih sklepajo o prizadevanjih narodov za narodne pravice; • povežejo nastanek političnih strank s širjenjem demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja; • utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank, • pojasnijo zahteve programa Zedinjena Slovenija in sklepajo, v kolikšni meri in kdaj je bil program uresničen; • <u>opišejo politični in gospodarski položaj Madžarske v dualistično urejeni državi.</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Revolucija 1848 – vzroki in posledice 3. <u>Marčna revolucija in osvobodilni boj na Madžarskem leta 1848</u> 4. Politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja 5. Moderni narodi – med prizadevanji za narodne pravice in nacionalizmom 6. Širjenje demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja 7. Slovensko narodno gibanje od kulturnega delovanja do nastanka političnih strank 8. <u>Madžarska po uvedbi dualizma</u>
--	--

12. Izbirna tema: PRVE KAPITALISTIČNE VELESILE IN IZUMI, KI SO SPREMENILI ŽIVLJENJE LJUDI

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>na zemljevidu pokažejo obseg kolonialnih imperijev v 19. stoletju;</i> • <i>primerjajo vlogo in pomen Japonske in ZDA konec 19. stoletja;</i> • <i>naštejejo najpomembnejše izume in dosežke v prometu, komunikacijah in zdravstvu,</i> • <i>pojasnijo vpliv izumov in dosežkov na življenje</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Od Španije in Portugalske do Nizozemske in Velike Britanije</i> 2. <i>Japonska in ZDA – velesili prihodnosti</i> 3. <i>Napredek v prometu, komunikacijah in zdravstvu</i>

<p><i>ljudi;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojasnijo značilnosti razvoja naravoslovnih in družboslovnih znanosti.</i> 	<p>4. Razvoj naravoslovnih in družboslovnih znanosti</p>
--	---

13. Izbirna tema: ŽIVLJENJE LJUDI 19. STOLETJA

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opišejo položaj delavstva v 19. stoletju in prizadevanja za rešitev delavskega vprašanja;</i> • <i>navedejo vzroke in posledice otroškega dela ter postopno omejevanje tega;</i> • <i>navedejo oblike družin v 19. stoletju;</i> • <i>primerjajo vloge družinskih članov glede na pripadnost socialnemu sloju,</i> • <i>sklepajo in utemeljijo položaj družinskih članov z vidika pojmovanja enakopravnosti v 19. stoletju in danes;</i> • <i>opišejo boj žensk za enakopravnost,</i> • <i>primerjajo in opišejo odnos med javnim in zasebnim v 19. stoletju.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Položaj prvih delavcev in začetki reševanja delavskega vprašanja 2. Otroci – delavci in ženska delovna sila 3. Oblike družine v 19. stoletju 4. Odnosi med družinskimi člani in njihove naloge: moška in ženska vloga 5. Ženska – med resničnostjo in idealom

14. Izbirna tema: UMETNOST V 19. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opišejo umetnostne sloge 19. stoletja s poudarkom na vplivu na oblačenje, notranjo opremo prostorov in gradnjo;</i> • <i>opišejo umetnost ob koncu 19. stoletja (fin de siècle) in pojav množične kulture,</i> • <i>primerjajo pojav prvih časopisov in kinematografov z današnjim časom;</i> • <i>na primerih pojasnijo odmev umetnostnih tokov 19. stoletja na Slovenskem.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umetnostni slogi 19. stoletja 2. Umetnost ob koncu 19. stoletja in pojav množične kulture 3. Umetnostna podoba slovenskega prostora

3.4 Cilji in vsebine 9. razreda

1. Obvezna tema: POLITIČNE ZNAČILNOSTI 20. STOLETJA

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opredelijo in pojasnijo značilnosti Evrope in sveta na začetku 20. stoletja;</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Svet na začetku 20. stoletja

<ul style="list-style-type: none"> • opišejo glavne značilnosti prve svetovne vojne, • analizirajo mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni in predvidijo posledice; • na primerih pojasnijo razlike med demokratičnimi, diktatorskimi in totalitarnimi oblikami vladavine, • pojasnijo, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine; • opišejo glavne značilnosti druge svetovne vojne ter pojasnijo njene posledice; • primerjajo politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokvske delitve, • razlikujejo politične razmere v času hladne vojne in po njej; • ob zemljevidu primerjajo politično karto sveta pred svetovnimi vojnami in po koncu hladne vojne ter pojasnijo vzroke za spremembe, • na primeru analizirajo razliko med vojaškim in političnim reševanjem sporov; • opišejo vzroke povezovanja Evrope, • navedejo glavne evropske in svetovne integracije. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Prva svetovna vojna in mirovne pogodbe po vojni 3. Kriza demokracije in vzpon diktatur in totalitarizmov 4. Druga svetovna vojna 5. Blokvsko razdeljen svet 6. Dekolonizacija tretjega sveta 7. Povezovanje Evrope in sveta
---	---

2. Obvezna tema: GOSPODARSKE SPREMEMBE V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo, zakaj je industrializacija gibalno razvitega sveta; • na primerih sklepajo o vplivu in posledicah prve svetovne vojne na gospodarstvo; • primerjajo primere kapitalističnega in socialističnega gospodarskega modela, • pojasnijo vzroke za gospodarsko rast in krize, • opišejo načine reševanja gospodarskih kriz; • analizirajo gospodarske razmere po drugi svetovni vojni, • opišejo vzroke za gospodarsko povezovanje Evrope in sveta ter navedejo oblike gospodarskega povezovanja; • sklepajo, zakaj je propadel socialistični gospodarski model; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Industrializacija kot gibalno razvitega sveta 2. Prva svetovna vojna poruši gospodarska razmerja 3. Kapitalistična in socialistična gospodarska politika 4. Gospodarsko povezovanje zahodnega sveta po drugi svetovni vojni 5. Socialistični gospodarski model in njegov zlom

<ul style="list-style-type: none"> • opišejo temeljne značilnosti globalizacije ter navedejo primere za ponazoritev. 	6. Globalizacija in gospodarsko povezovanje na prehodu iz 20. v 21. stoletje
---	---

3. Obvezna tema: SLOVENC V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opišejo nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski, • pojasnijo vzroke in potek nastanka kraljevine Jugoslavije; • pojasnijo prizadevanja Slovencev po avtonomiji v kraljevini Jugoslaviji; • opišejo gospodarski in kulturni razvoj Slovencev med obema svetovnimi vojnama in navedejo primere za ponazoritev; • z različnih perspektiv pojasnijo dogajanje na Slovenskem v času druge svetovne vojne; • pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni; • na primerih in z različnih perspektiv opišejo življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji; • pojasnijo vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo, • razložijo mednarodno povezovanje Slovenije, • opišejo ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji, • pojasnijo vpliv demokratične politične ureditve Republike Slovenije na življenje ljudi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zadnja leta Avstro-Ogrske in nastanek Kraljevine Jugoslavije 2. Slovenci med avtonomističnimi in centralističnimi težnjami 3. Gospodarski in kulturni razvoj Slovenije 4. Slovenci med drugo svetovno vojno 5. V Jugoslaviji prevzame oblast Komunistična partija 6. Življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji 7. Samostojna Slovenija in mednarodno povezovanje Slovenije

4. Obvezna tema: MADŽARI V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>primerjajo politično, gospodarsko in kulturno življenje Madžarov pred podpisom trianonske pogodbe in po njem;</u> • <u>analizirajo vlogo Madžarske med drugo svetovno vojno (različni pogledi);</u> • <u>razložijo okoliščine vzpostavitve sovjetske oblasti na Madžarskem;</u> • <u>opišejo družbene, gospodarske in politične reforme v času destalinizacije;</u> • <u>opišejo potek mirnega prehoda iz sovjetske</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Prva svetovna vojna in trianonska mirovna pogodba</u> 2. <u>Madžari med drugo svetovno vojno</u> 3. <u>Od večstrankarskega sistema do enostrankarske diktature</u> 4. <u>Revolucija in osvobodilni boj leta 1956</u> 5. <u>Sprememba režima</u>

diktature v demokratično družbo, • analizirajo vključevanje Madžarske v evropsko integracijo.	
--	--

5. Izbirna tema: OD TELEGRAFA DO SVETOVNEGA SPLETA

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo, kateri znanstveni dosežki so najpomembneje vplivali na življenjski slog ljudi v 20. stoletju (komunikacijsko omrežje, promet, medicina ipd.), • opišejo načine raziskovanja nekoč in v 20. stoletju; • pojasnijo posledice prenosa znanstvenih dosežkov v gospodarstvo, • primerjajo soodvisnost izobrazbene strukture prebivalstva in hitrejšega gospodarskega razvoja; • na primeru pojasnijo prenos znanstvenih dosežkov za vojne potrebe in primer zlorabe znanosti za vojne potrebe; • pojasnijo razliko med kulturnimi dobrinami, namenjenimi ozki eliti ljudi, in množično dostopnimi kulturnimi dobrinami, • naštejejo nekaj primerov kulturnih dobrin, značilnih za 20. stoletje; • opišejo primer čezmernega izkoriščanja naravnih bogastev in pojasnijo posledice, • presodijo o posledicah čezmerne izrabe okoljskih potencialov. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spremembe življenjskega sloga <ul style="list-style-type: none"> – Razvoj komunikacijskega omrežja – Nova prevozna sredstva zблиžujejo svet – Sodobna znanost in medicina izboljšujeta življenje 2. Prenos znanstvenih dosežkov v gospodarstvo 3. Znanosti za vojne potrebe 4. Od kulture elit do množične kulture 5. Posledice uporabe sodobnih znanstvenih dosežkov

6. Izbirna tema: SPREMINJANJE VSAKDANJKA V 20. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razložijo vzroke, ki so vplivali na spremenjene odnose v družini v 20. stoletju, • na primerih pojasnijo, kako so se spreminjali pogledi na odraščanje in adolescenco; • na primerih pojasnijo, kako so se spreminjale življenjske navade prebivalstva; • pojasnijo pojem prostega časa v razvitem svetu in načine njegovega preživljanja, • analizirajo vplive družbenih okoliščin na vsakdanjik; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Družina in odraščanje v 20. stoletju 2. Spreminjanje življenjskih navad prebivalstva 3. Preživljanje prostega časa

<ul style="list-style-type: none"> • <i>pojasnijo posledice preseljevanj ljudi in pojavne oblike stikov med ljudmi različnih kulturnih navad;</i> • <i>sklepajo o pomenu migracij za medkulturne stike ter navedejo primere nasprotij,</i> • <i>navedejo primere, kako je mogoče spodbujati medkulturni dialog;</i> • <i>analizirajo emancipacijo žensk in posledice;</i> • <i>sklepajo o vlogi in pomenu religije in duhovnosti v sodobnem svetu;</i> • <i>razložijo vzroke uporništva in konformizma mladih generacij in navedejo primere;</i> • <i>opišejo vpliv družbenih gibanj na način razmišljanja v razvitem svetu in navedejo primere;</i> • <i>analizirajo spremembe v poklicni strukturi prebivalstva in pojasnijo vzroke teh sprememb,</i> • <i>primerjajo poklicno strukturo prebivalstva v razvitem in nerazvitem svetu.</i> 	<p>4. Preseljevanje ljudi</p> <p>5. Migracije in medkulturni stiki ter nasprotja</p> <p>6. Emancipacija žensk</p> <p>7. Religije in družba</p> <p>8. Mlade generacije</p> <p>9. Civilna družbena gibanja</p> <p>10. Poklicna struktura prebivalstva v razvitem svetu</p>
--	---

7. Izbirna tema: VOJNE V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<p><i>Učenci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>primerjajo glavne značilnosti vojn najnovejšega obdobja (prva svetovna vojna, državljanske vojne, druga svetovna vojna, hladna vojna);</i> • <i>primerjajo značilnosti osvobodilnih gibanj</i> • <i>analizirajo pojav sodobnega terorizma;</i> • <i>pojasnijo vzroke sodobnih spopadov in posledice;</i> • <i>opišejo nove tehnologije in oborožitev, ki omogočajo čedalje večje uničenje,</i> • <i>razložijo vpliv sodobnih vojaških tehničnih iznajdb na življenje po vojni.</i> 	<p>1. Vojne v 20. in 21. stoletju</p> <ul style="list-style-type: none"> – Prva svetovna vojna – Državlanske vojne – Druga svetovna vojna – Vojne kot posledica blokvske delitve sveta <p>2. Osvobodilna gibanja</p> <p>3. Terorizem</p> <p>4. Oborožitev v 20. in 21. stoletju</p>

Pri vseh obveznih in izbirnih temah se razvija tudi učne cilje, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin, pri katerih učenci:

- razvijejo spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti,
- razvijejo spretnosti zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih,

- razvijejo zmožnost analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature,
- razvijejo spretnost iskanja zgodovinskih virov in literature z IT,
- razvijejo zmožnost kritične presoje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov in literature,
- razvijejo zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, stališč, izvirnih predlogov in rešitev,
- razvijejo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino,
- razvijejo dovzetnost za različne poglede na zgodovino oz. interpretacije zgodovine ter razumejo, zakaj se pojavijo,
- razvijejo spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, z IT).

Pri vseh obveznih in izbirnih temah se razvija tudi učne cilje, ki se nanašajo na odnose, ravnanja, naravnosti in stališča, pri katerih učenci:

- razvijejo zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti,
- poudarijo pomen pozitivnih kulturnih vplivov v okviru slovenskega in madžarskega naroda in s sosednjimi narodi,
- ocenijo pomen ohranjanja in varovanja slovenske, madžarske, evropske in svetovne kulturne dediščine ter okolja,
- razvijejo sposobnost za razumevanje in spoštovanje enakopravnosti med spoloma,
- razvijejo sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnosti in drugačnosti, ver, kultur in skupnosti,
- obsodijo politične sisteme, ki kršijo človekove pravice,
- obsodijo zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic,
- na izbranih primerih iz zgodovine razvijejo poglede na svet, ki spoštujejo človekove pravice, enakost in demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo.

4 STANDARDI ZNANJA

Minimalni standardi znanja so označeni s **poudarjenim tiskom**.

Standardi znanj za izbirne teme so navedeni v poševnem tisku. Izbrane izbirne teme postanejo obvezne za obravnavo ter se preverjajo in ocenjujejo.

4.1 Standardi znanja 6. razreda

Učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva različne načine in oblike preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec:

- **opiše, kakšna veda je zgodovina,**
- na primerih pojasni, kaj raziskuje zgodovina,
- **našteje večja zgodovinska obdobja,**
- pojasni, zakaj delimo zgodovino na večja obdobja,
- našteje različne načine štetja let ter časovne enote za računanje časa,
- zna določiti neki zgodovinski letnici ustrezno desetletje, stoletje in tisočletje,
- **našteje vrste zgodovinskih virov in opiše njihove značilnosti,**
- pojasni pomen zgodovinskih virov za zgodovino in razloži, katere ustanove jih hranijo,
- našteje nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved in sklepa o njihovem pomenu za zgodovino,
- **razloži vzroke za nastanek pisave ter opiše pomen pisave za zgodovino,**
- navede primere različnih pisav skozi zgodovino ter primerja materiale, na katere so pisali,
- sklepa o pomenu izuma tiska in tiskanih knjig za širjenje informacij, znanja ter raziskovanje preteklosti,
- **opiše primere človeških bivališč in naselij v posameznih zgodovinskih obdobjih,**
- primerja in pojasni podobnosti in razlike v bivališčih in naseljih nekoč in danes,
- navede vrste gradbenega materiala ter sklepa o namembnosti bivališč,
- **opiše najdbo kolesa na Ljubljanskem barju,**
- pojasni, zakaj je kolo eden najpomembnejših izumov,
- primerja razne izume skozi zgodovino in sklepa o njihovem vplivu na spremembe v življenju ljudi,

- *pojasni vzroke za nastanek znanosti v času prvih visokih kultur,*
- ***našteje nekaj znanosti in opiše njihove glavne dosežke,***
- *pojasni vzroke za nastanek umetnosti,*
- ***opiše glavne značilnosti kulturnozgodovinskih spomenikov prvih visokih kultur,***
- *razloži vzroke za nastanek verovanj,*
- *opiše glavne značilnosti verovanj prvih visokih kultur,*
- *primerja vlogo in pomen družine skozi zgodovino,*
- ***opiše tipe družine skozi zgodovino,***
- *primerja položaj moških, žensk in otrok skozi zgodovino,*
- *opiše značilnosti vzgoje otrok skozi zgodovino,*
- *primerja in opiše razlike in podobnosti v življenju na podeželju in v mestih skozi zgodovino,*
- *sklepa o pomenu pravil za sožitje življenja v skupnosti,*
- *pojasni razliko med pojmom kulturna in naravna dediščina,*
- ***opiše primere naravne in kulturne dediščine,***
- *na primerih iz krajevne zgodovine opiše pomen ohranjanja kulturne dediščine,*
- *oblikuje svoj načrt za ohranitev izbranega kulturnozgodovinskega spomenika iz domačega kraja,*
- *na primerih iz vsakdanjega življenja prikaže pomen spoštovanja do različnih kultur, pomen spodbujanja strpnosti do različnih kultur in medkulturnega sodelovanja,*
- *na primerih iz krajevne zgodovine opiše najbolj znane šege in navade,*
- *zbere podatke o domačih obrteh, ki so se ohranile do danes,*
- *navede primere domačih obrti in opiše njihove izdelke,*
- *na primerih opiše, katere so tipične slovenske in madžarske jedi,*
- *primerja način prehranjevanja nekoč in danes.*

4.2 Standardi znanja 7. razreda

Učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva različne načine in oblike preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec:

- **opiše glavne značilnosti sodobnega mislečega človeka (homo sapiens),**
- *pojasni, kako so spremembe v okolju vplivale na razvoj človeka,*

- **opiše spremembe načina življenja v posameznih obdobjih prazgodovine in pojasni, zakaj so nastale,**
- razloži pomen kopičenja izkušenj in znanja za izboljšanje življenjskih razmer,
- sklepa o glavnih kulturnih dosežkih prazgodovinskih ljudi,
- **opiše glavne arheološke najdbe iz različnih obdobj prazgodovine na tleh današnje Slovenije,**
- *na primerih sklepa o spremembah v načinih življenja v posameznih obdobjih prazgodovine na tleh današnje Slovenije,*
- *razloži vpliv naravnih geografskih možnosti in sosednjih kultur na uveljavljanje sprememb in izboljšav v načinih življenja v posameznih obdobjih prazgodovine,*
- **opiše glavne značilnosti prazgodovinske umetnosti na primerih jamskih slik,**
- *razloži okoliščine, ki so vplivale na duhovne predstave prazgodovinskih ljudi na primerih motivike na kosteh in lončenini,*
- *na primerih situlske umetnosti opiše življenje prazgodovinskih ljudi,*
- razloži pogoje za nastanek prvih civilizacij,
- opiše značilnosti družbene ureditve prvih držav,
- **na primeru prvih civilizacij rodovitnega polmeseca opiše najpomembnejše arhitekturne dosežke in glavne dosežke znanosti,**
- *na primeru prvih civilizacij rodovitnega polmeseca opiše verski sistem in mitologijo,*
- **ob zemljevidu opredeli, kje so se razvile prve civilizacije stare Indije, Kitajske in Amerike,**
- *analizira glavne dosežke prvih civilizacij stare Indije, Kitajske in Amerike na področju arhitekture, znanosti in umetnosti,*
- *analizira glavne družbene in verske značilnosti prvih civilizacij stare Indije, Kitajske in Amerike,*
- *razloži zgodovinske okoliščine za gradnjo piramid, templjev in drugih velikih stavb pri civilizacijah starega Vzhoda,*
- *pojasni potek gradenj pri civilizacijah starega Vzhoda,*
- *primerja podobnosti in razlike v gradnjah civilizacij starega Vzhoda,*
- **našteje vrste pisav, ki so jih uporabljale civilizacije starega Vzhoda,**
- *primerja primere vsebine prvih zapisov pri civilizacijah starega Vzhoda,*
- *primerja podobnosti in razlike v verovanjih civilizacij starega Vzhoda,*
- **našteje obdobja starogrške zgodovine,**
- *pojasni značilnosti kretske-mikenskega obdobja kot temelja starogrške civilizacije,*
- **opiše glavne značilnosti atenske in spartanske mestne države,**
- *primerja podobnosti in razlike atenske in spartanske družbe,*
- **pojasni značilnosti prve demokratične vladavine,**
- *sklepa o pomenu atenske demokracije za današnje evropske demokracije,*

- utemelji trditev, da postavi obdobje klasične Grčije temelje evropske misli,
- pojasni glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn,
- analizira vzroke za širjenje grške kulture v sredozemskem prostoru,
- **opiše značilnosti in dosežke helenistične kulture,**
- **opiše nastanek mesta Rima,**
- analizira vzroke za nastanek rimskega imperija,
- primerja značilnosti rimske republike in cesarstva,
- pojasni glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije,
- opiše glavne rimske kulturne spomenike na tleh današnje Slovenije
- **pojasni glavna sporočila krščanstva in njegovo širjenje v sredozemskem in evropskem prostoru,**
- *opiše vpliv antične religije na kulturno ustvarjanje,*
- *primerja podobnosti in razlike med grško in rimsko kulturo,*
- *analizira razlike med krščansko in grško-rimsko vero,*
- *na primerih pojasni pomen filozofije, zgodovine in drugih znanosti za nadaljnji razvoj znanstvenega načina mišljenja,*
- *primerja značilnosti grškega gledališča in rimskega cirkusa,*
- **opiše pomembne gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov,**
- *pojasni vpliv vsakdanjika in gospodarstva na gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov,*
- *sklepa o vplivu naravnih geografskih danosti na gospodarski razvoj starih Grkov in Rimljanov,*
- *na primerih utemelji vpliv obmorske lege na gospodarstvo,*
- **pojasni značilnosti gospodarstva v mestih,**
- *pojasni značilnosti grškega in rimskega denarnega sistema,*
- *razloži vpliv trgovskih stikov na spremembe v načinu življenja in mišljenja,*
- *na primerih pojasni značilnosti grške in rimske družine,*
- *pojasni glavne značilnosti grških in rimskih bivališč in naselbin,*
- *na primerih opiše razlike in podobnosti v položaju ženske pri starih Grkih in Rimljanih,*
- *opiše značilnosti grškega in rimskega suženjstva,*
- **opiše značilnosti grške in rimske vzgoje in izobraževanja,**
- *primerja pravna načela starih Grkov in Rimljanov,*
- razloži vzroke za razpad rimskega imperija,
- pojasni novi politični zemljevid Evrope po preseljevanju ljudstev,
- **opiše značilnosti karolinške države,**
- *na zemljevidu pokaže prve slovanske državne tvorbe v Vzhodnih Alpah in Panoniji,*
- **opiše glavne značilnosti razvoja Karantanije,**
- analizira pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah,

- razloži značilnosti stanovske (fevdalne) družbe in države kot posledice naturalnega gospodarstva,
- razloži položaj slovenskih (zgodovinskih) dežel v okviru rimsko-nemškega cesarstva,
- **pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje),**
- opiše življenje v okviru zemljiškega gospostva,
- opiše kulturni in gospodarski pomen srednjeveških samostanov,
- **razloži značilnosti življenja ljudi v srednjeveških mestih,**
- razloži gospodarski in kulturni pomen srednjeveških mest,
- analizira srednjeveško umetnost in način razmišljanja,
- **opiše nekaj primerov srednjeveške umetnosti,**
- **opiše temeljne značilnosti frankovske, arabske in bizantinske kulture,**
- *analizira vzroke konfliktov Evrope z arabskim svetom,*
- *pojasni značilnosti osmanskega imperija,*
- *razloži in opiše osnovne kulturne razlike med Vzhodno in Zahodno Evropo,*
- *opiše pomen Indije kot gospodarskega in kulturnega posrednika med Evropo in Kitajsko,*
- *analizira pomen stikov Evrope in Kitajske na primeru Marka Pola,*
- *opiše značilnosti mongolske države in osvojitvev,*
- *našteje temeljne kulturne dosežke predkolumbovskih kultur Amerike,*
- **našteje nekaj temeljnih kulturnih dosežkov neevropskih kultur,**
- na zemljevidu pokaže pradomovino in smeri preseljevanja Madžarov,
- **razloži okoliščine, ki so vplivale na ustanovitev madžarske države,**
- **opiše glavne značilnosti madžarske fevdalne države.**

4.3 Standardi znanja 8. razreda

Učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva načine in oblike preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec:

- **opiše glavne vzroke, ki so pripeljali do velikih geografskih odkritij,**
- ob zemljevidu analizira smeri raziskovanj velikih pomorščakov in navede njihova glavna odkritja,
- **primerja meje znanega sveta pred odkritji in po njih,**
- **opiše glavne značilnosti in dosežke ene od predkolumbovskih kultur Amerike (Maji, Azteki, Inki),**

- pojasni politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za stari in novi svet,
- pojasni posledice trgovine s sužnji ter na primerih sklepa, kako so na suženjstvo gledali tedaj in danes,
- razloži zgodovinske okoliščine, ki so vplivale na pojav humanizma in renesanse,
- **opiše glavne značilnosti humanizma in renesanse,**
- opiše primere renesančnih umetniških del in pojasni, kako so v njih odsevale zgodovinske okoliščine,
- navede pomembne izume in znanstvene dosežke iz obdobja renesanse,
- ob primerih sklepa o značilnostih humanistične miselnosti,
- **navede najpomembnejše zgodovinske osebnosti humanizma in renesanse,**
- **na primerih iz slovenskega in madžarskega prostora opiše značilnosti renesančne umetnosti in humanistične miselnosti,**
- **navede kulturne spremembe, ki jih je Madžarom prinesel humanizem;**
- *predstavi, kako je potekalo raziskovanje notranjosti Afrike,*
- ***pojasni dosežke indijsko-islamske umetnosti,***
- *na zemljevidu predstavi politično podobo Italije v času humanizma in renesanse,*
- *pojasni gospodarske značilnosti razvoja držav v Italiji,*
- *na primerih sklepa o vplivu posameznih vladarjev in papežev na razvoj humanizma in renesanse,*
- ***na primeru pojasni novo vlogo umetnika v renesančni družbi,***
- *na primerih sklepa, kako sta se humanizem in renesansa razširila zunaj Italije,*
- *na primerih analizira in ugotovi značilnosti humanistične miselnosti v Evropi ter sklepa o vplivu zgodovinskih okoliščin,*
- *na primerih analizira in ugotovi značilnosti renesančne znanosti v Evropi,*
- *na primerih analizira in razbere vpliv zgodovinskega dogajanja na renesančne umetniške stvaritve v Evropi,*
- *primerja srednjeveško in renesančno umetnost,*
- **opiše pojem reformacija,**
- pojasni delovanje Martina Lutera,
- primerja različne smeri reformacije,
- **navede imena in dela slovenskih protestantov,**
- **opiše pomen delovanja slovenskih protestantov za razvoj slovenske kulture,**
- pojasni vzroke za protireformacijo in sklepa o posledicah protireformacijskega delovanja Katoliške cerkve,
- analizira vzroke za ohranitev protestantske vere v Prekmurju,

- sklepa o posledicah širjenja osmanske oblasti na Balkanu,
- **opiše značilnosti in obseg islamizacije na Balkanu,**
- pojasni posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele,
- ovrednoti vlogo Madžarov pri organizaciji obrambe pred turškimi vpadi,
- **pojasni vzroke in posledice razpada srednjeveške madžarske države,**
- *opiše, kakšna je bila ureditev osmanske države,*
- *pojasni podobnosti in razlike med osmansko državo in evropskimi državami,*
- *pojasni življenje na dvoru velikega sultana,*
- *opiše prednosti, ki jih je imela osmanska vojska pred evropskimi,*
- **opiše dosežke osmanske umetnosti in znanosti ter sklepa o vplivu na Evropo,**
- *pojasni, zakaj so se na Slovenskem med kmečkim prebivalstvom pojavile ljudske pobožnosti,*
- **opiše vzroke in posledice kmečkih uporov na Slovenskem,**
- *sklepa o podobnostih in razlikah med kmečkimi upori na Slovenskem in Madžarskem,*
- *primerja značilnosti kmečkih uporov na Slovenskem z upori drugje po Evropi,*
- *na primerih pojasni značilnosti in posledice epidemij in naravnih nesreč na Slovenskem v 15. in 16. stoletju,*
- *primerja različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije,*
- *opredeli vpliv različnih oblik vladanja na gospodarstvo,*
- *primerja in pojasni vpliv posameznih slojev prebivalstva na vladanje v različnih državnih ureditvah,*
- **navede glavne predstavnike razsvetljenstva in opiše razsvetljensko miselnost,**
- *pojasni vpliv razsvetljenstva na slovenske narodne buditelje,*
- *na primeru habsburške monarhije razloži značilnosti razsvetljenske absolutistične monarhije,*
- **opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.,**
- *na primeru slovenskih (zgodovinskih) dežel sklepa o posledicah in pomenu reform Marije Terezije in Jožefa II. za različne sloje prebivalstva,*
- razloži odnos Madžarov do uvedbe reform Marije Terezije in Jožefa II.,
- *primerja splošno šolsko obveznost tedaj in danes,*
- *utemelji pomen razsvetljenskih idej na nastanek ZDA,*
- *pojasni značilnosti družbene, politične in gospodarske podobe ZDA,*
- *utemelji, kako je nastanek ZDA vplival na stari red v Evropi,*
- *analizira razmere v Franciji pred revolucijo in sklepa o njihovem vplivu na izbruh revolucije,*
- *opiše potek francoske revolucije,*

- opredeli kratkoročne in dolgoročne, politične, družbene in gospodarske posledice francoske revolucije ter jih razvrsti po pomenu,
- **navede glavne spremembe, ki jih je francoska revolucija vnesla v življenje ljudi,**
- ugotovi in utemelji, kako je Napoleon končal francosko revolucijo in njene ideje razširil po Evropi,
- **na zemljevidu pokaže obseg Ilirskih provinc in opiše njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti,**
- *na izbranih primerih ugotovi in opredeli pojem država v prvih stoletjih novega veka in danes,*
- *na primerih sklepa o vlogi vladarja, državnem nadzoru ter pojmovanju in obsegu človekovih pravic v prvih stoletjih novega veka in danes,*
- **opiše življenje in delo pomembnih vladarjev,**
- *vživi se v vlogo izbranega vladarja in pojasni svoje poglede na vladanje in državo,*
- **na primerih opiše značilnosti baročne umetnosti,**
- *primerja baročno in renesančno umetnost,*
- *na primerih sklepa o vplivu baročne umetnosti na oblačilno in bivanjsko kulturo,*
- *primerja značilnosti in vlogo visoke in ljudske umetnosti,*
- *na primeru baročne umetnosti utemelji umetnost kot sredstvo utrjevanja oblasti,*
- pojasni temelje kapitalistične miselnosti,
- **opiše značilnosti zgodnje kapitalistične proizvodnje,**
- primerja značilnosti in obseg gospodarskih tokov med razvitimi in nerazvitimi deli sveta,
- opiše potek svetovnega gospodarskega trikotnika,
- **razloži pojma industrijska revolucija in industrializacija ter sklepa, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji,**
- **opiše gospodarske dejavnosti, ki so se razvile v prvi fazi industrializacije,**
- na primerih sklepa o pozitivnih in negativnih posledicah industrializacije,
- na zemljevidu pokaže smeri selitev Evropejcev,
- sklepa o vzrokih in posledicah selitev,
- primerja politični zemljevid Evrope v času Napoleona in po dunajskem kongresu ter pojasni razlike in vzroke zanje,
- pojasni vzroke za revolucije 1848 v Evropi in njene posledice,
- opiše vzroke in posledice osvobodilnega boja Madžarov leta 1848,
- **pojasni zahteve madžarskega naroda leta 1848,**
- **navede začetne dosežke, opiše osvobodilni boj in njegov zlom;**
- utemelji značilnosti in spremembe v konservativnem in liberalnem političnem prepričanju skozi 19. stoletje,
- na primerih pojasni politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja,

- na primerih sklepa o prizadevanjih narodov za narodne pravice,
- **poveže nastanek političnih strank s širjenjem demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja,**
- utemelji prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank,
- **pojasni zahteve programa Zedinjena Slovenija in sklepa, v kolikšni meri in kdaj je bil program uresničen,**
- opiše politični in gospodarski položaj Madžarske v dualistično urejeni državi,
- *na zemljevidu pokaže obseg kolonialnih imperijev v 19. stoletju,*
- *primerja vlogo in pomen Japonske in ZDA konec 19. stoletja,*
- **našteje najpomembnejše izume in dosežke v prometu, komunikacijah in zdravstvu,**
- *pojasni vpliv izumov in dosežkov na življenje ljudi,*
- *pojasni značilnosti razvoja naravoslovnih in družboslovnih znanostih,*
- **opiše položaj delavstva v 19. stoletju in prizadevanja za rešitev delavskega vprašanja,**
- *navede vzroke in posledice otroškega dela ter postopno omejevanje le-tega,*
- *navede oblike družin v 19. stoletju,*
- *primerja vloge družinskih članov glede na pripadnost socialnemu sloju,*
- *sklepa in utemelji položaj družinskih članov z vidika pojmovanja enakopravnosti v 19. stoletju in danes,*
- *opiše boj žensk za enakopravnost,*
- *primerja in opiše odnos med javnim in zasebnim v 19. stoletju,*
- **opiše umetnostne sloge 19. stoletja s poudarkom na vplivu na oblačenje, notranjo opremo prostorov in gradnjo,**
- *opiše umetnost ob koncu 19. stoletja (fin de siècle) in pojav množične kulture,*
- *primerja pojav prvih časopisov in kinematografov z današnjim časom,*
- *na primerih pojasni odmev umetnostnih tokov 19. stoletja na Slovenskem.*

4.4 Standardi znanja 9. razreda

Učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva različne načine in oblike preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec:

- opredeli in pojasni značilnosti Evrope in sveta na začetku 20. stoletja,

- **opiše glavne značilnosti prve svetovne vojne,**
- analizira mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni in predvidi posledice,
- **na primerih pojasni razlike med demokratičnimi, diktatorskimi in totalitarnimi oblikami vladavine,**
- pojasni, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine,
- **opiše glavne značilnosti druge svetovne vojne ter pojasni njene posledice,**
- primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve,
- **razlikuje politične razmere v času hladne vojne in po njej,**
- ob zemljevidu primerja politično karto sveta pred svetovnimi vojnami in po koncu hladne vojne ter pojasni vzroke za spremembe,
- na primeru analizira razliko med vojaškim in političnim reševanjem sporov,
- opiše vzroke povezovanja Evrope,
- **navede glavne evropske in svetovne integracije,**
- pojasni, zakaj je industrializacija gibalno razvitega sveta,
- na primerih sklepa vplivu in posledicah prve svetovne vojne na gospodarstvo,
- primerja primere kapitalističnega in socialističnega gospodarskega modela,
- pojasni vzroke za gospodarsko rast in krize,
- opiše načine reševanja gospodarskih kriz,
- analizira gospodarske razmere po drugi svetovni vojni,
- **opiše vzroke za gospodarsko povezovanje Evrope in sveta ter navede oblike gospodarskega povezovanja,**
- sklepa, zakaj je socialistični gospodarski model propadel,
- opiše temeljne značilnosti globalizacije ter navede primere za ponazoritev,
- opiše nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski,
- **pojasni vzroke in potek nastanka kraljevine Jugoslavije,**
- pojasni prizadevanja Slovencev po avtonomiji v kraljevini Jugoslaviji,
- **opiše gospodarski in kulturni razvoj Slovencev med obema svetovnimi vojnami in navede primere za ponazoritev,**
- z različnih perspektiv pojasni dogajanje na Slovenskem v času druge svetovne vojne,
- pojasni okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni,
- na primerih in z različnih perspektiv opiše življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji,
- **pojasni vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo,**
- razloži mednarodno povezovanje Slovenije,

- opiše ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji,
- pojasni vpliv demokratične politične ureditve Republike Slovenije na življenje ljudi,
- **primerja politično, gospodarsko in kulturno življenje Madžarov pred in po podpisu trianonske pogodbe,**
- analizira vlogo Madžarske med drugo svetovno vojno,
- **opiše posledice revolucije in osvobodilnega boja leta 1956,**
- opiše potek mirnega prehoda iz sovjetske diktature v demokratično družbo,
- oceni vključevanje Madžarske v evropsko povezavo,
- ***pojasni, kateri znanstveni dosežki so najpomembneje vplivali na življenjski slog ljudi v 20. stoletju (komunikacijsko omrežje, promet, medicina ipd.),***
- *opiše načine raziskovanja nekoč in v 20. stoletju,*
- *pojasni posledice prenosa znanstvenih dosežkov v gospodarstvo,*
- *primerja soodvisnost izobrazbene strukture prebivalstva in hitrejšega gospodarskega razvoja,*
- *na primeru pojasni prenos znanstvenih dosežkov za vojne potrebe in primer zlorabe znanosti za vojne potrebe,*
- *pojasni razliko med kulturnimi dobrinami, namenjenimi ozki eliti ljudi, in množično dostopnimi kulturnimi dobrinami,*
- *našteje nekaj primerov kulturnih dobrin, značilnih za 20. stoletje,*
- ***opiše primer prekomernega izkoriščanja naravnih bogastev in pojasni posledice,***
- *presodi o posledicah prekomerne izrabe okoljskih potencialov,*
- *razloži vzroke, ki so vplivali na spremenjene odnose v družini v 20. stoletju,*
- *na primerih pojasni, kako so se spreminjali pogledi na odraščanje in adolescenco,*
- *na primerih pojasni, kako so se spreminjale življenjske navade prebivalstva,*
- *pojasni pojem prostega časa v razvitem svetu in načine njegovega preživljanja,*
- *analizira vplive družbenih okoliščin na vsakdanjik,*
- ***pojasni posledice preseljevanj ljudi in pojavne oblike stikov med ljudmi različnih kulturnih navad,***
- *sklepa o pomenu migracij za medkulturne stike ter navede primere nasprotij,*
- *navede primere, kako je mogoče spodbujati medkulturni dialog,*
- *analizira emancipacijo žensk in posledice,*
- *sklepa o vlogi in pomenu religije in duhovnosti v sodobnem svetu,*
- *razloži vzroke uporništv in konformizma mladih generacij in navede primere,*
- ***opiše vpliv družbenih gibanj na način razmišljanja v razvitem svetu in navede primere,***
- *analizira spremembe v poklicni strukturi prebivalstva in pojasni vzroke teh sprememb,*
- *primerja poklicno strukturo prebivalstva v razvitem in nerazvitem svetu,*

- *primerja glavne značilnosti vojn najnovejšega obdobja (prva svetovna vojna, državljanske vojne, druga svetovna vojna, hladna vojna),*
- **primerja značilnosti osvobodilnih gibanj,**
- *analizirajo pojav sodobnega terorizma,*
- *pojasni vzroke sodobnih spopadov in posledice,*
- *opiše nove tehnologije in oborožitve, ki omogočajo vse večje uničenje,*
- *razloži vpliv sodobnih vojaških tehničnih iznajdb na življenje po vojni.*

4.5 Standardi znanja, ki se nanašajo se na vse obvezne in izbirne teme

Učenec:

- **razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljenosti,**
- **razvije spretnost zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih,**
- *razvije zmožnost analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature,*
- *razvije spretnost iskanja zgodovinskih virov in literature z IT,*
- *razvije zmožnost kritične presoje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov in literature,*
- **razvije zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, stališč, izvernih predlogov in rešitev,**
- *razvije sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino,*
- *razvije dovednost za različne poglede na zgodovino oz. interpretacije zgodovine ter razume, zakaj se pojavijo,*
- **razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, z IT).**
- **navede in pojasni značilnosti slovenskih in madžarskih državnih simbolov,**
- *pojasni značilnosti simbolov Evropske unije,*
- **oceni pomen ohranjanja in varovanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine ter okolja,**
- *navede in pojasni značilnosti političnih sistemov, ki so izvajali zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic,*
- **na primerih pojasni pomen delovanja evropskih ustanov, ki se ukvarjajo z varovanjem človekovih pravic,**
- *na primeru napiše načrt ukrepanja v okviru evropskih ustanov v primeru kršenja človekovih pravic.*

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Uresničevanje ciljev predmeta

Učni načrt za zgodovino temelji na učnociljnem in procesnorazvojnem modelu, ki predvideva celosten koncept pouka. Pri tem modelu izhajamo iz učenčevega predznanja, spodbujamo gradnjo različnih vrst znanja in čim večjo samostojno in dejavno vlogo učencev. Učencem morajo biti zagotovljene možnosti za izgrajevanje vseživljenjskega znanja ter (samo)preverjanje in (samo)ocenjevanje teh znanj v skladu z zakonskimi določili.

Ker učni načrt predvideva obvezne in izbirne teme, priporočamo, da učitelj teme izbira predvsem na podlagi interesa učencev. Predlagamo, da poskuša učitelj, ko poučuje v več paralelkah, v različnih paralelkah izbrati različne izbirne teme. Izbrane izbirne teme postanejo obvezne za obravnavo ter se preverjajo in ocenjujejo. Priporočamo, da učitelj vključuje v pouk čim več primerov iz lokalne, regionalne in narodne zgodovine.

Poudarjamo, da so učni cilji in vsebine so v učnem načrtu razporejeni kronološko progresivno ter povezani v tematsko zaokrožene celote, ki omogočajo bolj problemsko in celovito obravnavo ter omogočajo globlje razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, vprašanj in problemov. Pomembno je tudi, da so zgodovinska dogajanja aktualizirana, saj s tem učencem zgodovino približamo, omogočamo izkustveno in avtentično učenje ter učence usposabljammo za aktivno in odgovorno dojetje sodobnega sveta. Opozoriti je treba, da so učni cilji zapisani splošno, konkretne operative cilje pa učitelj zasnuje sam na podlagi učnih ciljev. Ob tem učne vsebine ne pomenijo vsaka zase ene učne enote, ampak je presoja o tem, koliko učnih vsebin tvori eno učno enoto, v domeni učitelja in njegove strokovne avtonomije ter zanimanja učencev.

Učitelj v procesu učenja in poučevanja v skladu s sodobnimi smernicami v razredu nastopa v različnih vlogah: kot posredovalec znanja, mentor, svetovalec in vodnik učencem. Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične pristope. Učencem svetuje in jih usmerja pri njihovem samostojnem delu. Učenci naj imajo možnost rezultate svojega dela predstaviti na njim lasten način, s čimer učitelj spodbuja aktivno vlogo učencev v razredu in njihovo zanimanje za zgodovino.

Struktura posodobljenega učnega načrta za zgodovino omogoča učitelju uporabo raznovrstnih didaktičnih pristopov v skladu s sodobnimi smermi didaktike pouka zgodovine. Pri tem učitelj upošteva tudi individualne razlike med učenci.

Učitelj usmerja učence z raznovrstnimi didaktičnimi pristopi (projektno delo, avtentično in raziskovalno učenje, zgodovinsko terensko delo, učenje z odkrivanjem, sodelovalno učenje, igra vlog in simulacije, medpredmetno povezovanje, timsko poučevanje idr.) k samostojnemu delu in k interakciji z drugimi učenci. Raznovrstni didaktični pristopi učence spodbujajo in jih uvajajo v samostojno delo z zgodovinskimi viri (pisnimi, slikovnimi, ustnimi, filmski idr.). Pri pouku naj se spodbuja tudi uporabo sodobne IT ter razvijanje digitalnih zmožnosti pri učencih.

Za sodobni pouk zgodovine je izrednega pomena tudi sodelovanje z drugimi institucijami, povezanimi z zgodovino in kulturno dediščino (na primer muzeji, arhivi, knjižnicami, galerijami itd.), saj ob tem učenci razvijajo spretnosti iskanja in zbiranja novih informacij ter razvijajo spoštljiv in odgovoren odnos do ohranjanja in varovanja kulturne dediščine.

5.2 Individualizacija in diferenciacija

Učencem glede na zmožnosti in druge posebnosti prilagajamo pouk (notranja diferenciacija) zgodovine tako v fazah načrtovanja, organizacije in izvedbe kot pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Pri tem smo še posebej pozorni na specifične skupine in posameznike; vzgojno-izobraževalno delo temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,³
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,⁴
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,⁵
- Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah.⁶

---

³ Sprejeto na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 2. 1999.

⁴ Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 10. 2007.

⁵ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 4. 2003.

⁶ Sprejete na 123. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 18. 6. 2009.

5.3 Medpredmetne povezave

Medpredmetne povezave se lahko izvajajo na ravni učnih ciljev, vsebin, didaktičnih pristopov, medpredmetnih tem (npr. knjižnično informacijsko znanje, informatika, kulturna vzgoja), na ravni poglobljanja procesnih znanj in drugih povezovalnih elementov. Nekatere medpredmetne povezave so stalnica pri pouku zgodovine, druge se lahko še uveljavijo na novo. Priporoča se tudi timsko delo učiteljev različnih predmetov pri medpredmetnem povezovanju. Tako se lahko na primer pri obravnavi reformacije vključi še učitelj slovenskega jezika, ki pojav razloži še iz drugega zornega kota, učitelja pa uro pripravita, izvedeta in vrednotita skupaj.

- **Geografija:** Tesnejše in časovno povezovanje z učnimi cilji in vsebinami predmeta geografija je še zlasti priporočljivo pri tistih zgodovinskih temah, ki zahtevajo dobro prostorsko orientacijo. Tudi sicer priporočamo, naj bo delo z zemljevidom ves čas prisotno pri temah, ki to zahtevajo (dežele starega Vzhoda, antični svet, Karantanija, velika geografska odkritja, obe svetovni vojni, dekolonizacija, globalizacija idr.). Učence naj se posebej opozarja na podobnosti in razlike dela s fizičnimi in zgodovinskimi zemljevidi, na naravne geografske danosti in spremembe v prostoru in okolju, ki so vplivale na zgodovinski razvoj.
- **Slovenščina:** Zgodovinska dejstva, pojave in procese pri pouku zgodovine obravnavamo tudi s poljudnoznanstvenimi in literarnimi odlomki z zgodovinskim ozadjem, saj poživljajo in osvetljujejo zgodovinsko snov. Pouk zgodovine se pri obravnavi preteklih zgodovinskih dogodkov in vrednot smiselno povezuje z znanji, pridobljenimi pri slovenščini.
- Madžarščina: Določene obravnavane dogodke iz madžarske zgodovine dopolnjujemo z ustreznimi odlomki in vsebinami iz madžarske književnosti, ki omogočajo celostno spoznavanje družbenega, kulturnega in socialnega razvoja madžarskega naroda v različnih zgodovinskih obdobjih.
- **Šolska knjižnica (knjižnično informacijsko znanje), informatika:** Učitelj zgodovine naj določene učne cilje in vsebine izvede v povezavi s šolskim knjižničarjem in informatikom. Z izbranimi učnimi cilji in vsebinami knjižničnega informacijskega znanja ter informatike naj skupaj oblikujeta informacijsko pismenega učenca, ki bo sposoben pridobiti, izbrati, ovrednotiti, uporabiti in predstaviti informacije tako v knjižnici kot v informacijskih virih drugih institucij, npr. v arhivu, muzeju ipd. Pri tem so v pomoč zlasti različni spletni informacijski sistemi npr. COBISS/OPAC. Na voljo so še virtualna knjižnica, digitalna knjižnica in drugi spletni portali ter računalniški programi.
- **Glasbena vzgoja:** Pri obravnavi učnih tem o življenjskem vsakdanjiku in kulturnih dosežkih v zgodovinskih obdobjih se pouk zgodovine povezuje z glasbeno vzgojo. V nekaterih primerih lahko

učitelj zgodovine uporabi pri uri glasbeno kuliso, torej glasbo iz določenega časovnega obdobja (npr.: pri baroku baročno glasbo).

- Likovna vzgoja; tehnika in tehnologija: Pri projektne delu in raznih dejavnostih (krožki, raziskovalne naloge, druge šolske dejavnosti) je lahko tudi skupno načrtovanje izdelkov, vezanih na zgodovinsko tematiko (slika, risba, maketa idr.).
- Državljska in domovinska vzgoja ter etika: Pri obravnavi številnih učnih ciljev in vsebin se ta predmet povezuje z zgodovino. Učitelj lahko z aktivnimi metodami (mini debatni format, igra vlog) poveže zgodovino in državljansko vzgojo in etiko. Pomembno je tudi, da zgodovina ter državljanska in domovinska vzgoja ter etika v povezavi učencem posredujeta pomembne vrednote z vidika vzgoje za demokratično državljanstvo.
- Matematika in naravoslovni predmeti: Tudi ti predmeti se lahko povezujejo z zgodovino. Za razumevanje časa in povezovanje dogodkov je nujna matematična predstavljivost (štetje let, npr.: pred našim štetjem), lahko pa se povežeta tudi v konkretnih zgodovinskih primerih (npr.: Pitagora, Arhimed, Jurij Vega). Enako velja tudi za nekatere druge naravoslovne predmete (fizika, kemija, biologija).
- Kulturna vzgoja oziroma oblikovanje človekove kulturne zavesti in izražanja spada med osrednje elemente vseživljenjskega učenja, saj pomembno prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika.

V učne cilje in vsebine, metode in tehnike pri različnih predmetih je treba vključiti tudi kulturnovzgojne elemente (kulturna vzgoja kot medpredmetna tema). Učitelj naj z osebnim zgledom, navajanjem učencev na spremljanje kulturnih dejavnosti in s spodbudami za aktivno vključevanje prispeva k njihovem osebnostnemu in estetskemu razvoju in občutljivosti. Pomaga jim razvijati zmožnost kulturnega izražanja, razvija njihove bralne navade in jih usposablja za sprejemanje, razumevanje in uživanje oblik kulturnega izražanja in tradicij (medkulturno razumevanje). Učitelj z raznovrstnimi pristopi (motivacija, učne vsebine, metode in oblike) učence spodbuja h kritičnemu, zlasti pa ustvarjalnemu odnosu do kulture. Spodbuja naj tudi medkulturni dialog in pri mladih oblikuje čut za etično, estetsko in duhovno dimenzijo.

5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pri preverjanju in ocenjevanju znanja mora učitelj opredeliti jasne kriterije, ki jih oblikuje glede na standarde znanj. V skladu z zakonskimi določili in spoznanji sodobne didaktike zgodovine učitelj uporablja raznovrstne načine in oblike preverjanja in ocenjevanja.

Učitelj preverja znanje učencev in posreduje ustrezno povratno informacijo o njihovem znanju še pred ocenjevanjem znanja. Učitelji naj preverjajo tista deklarativna znanja (znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov), proceduralna znanja (spretnosti in veščine) ter znanja, ki se nanašajo na odnose, ravnanja, naravnosti in stališča, ki spadajo k obveznemu delu učnega načrta (obvezne teme), ter znanja, ki so jih obravnavali pri izbirnem delu učnega načrta (izbirne teme). Mogoče je uporabljati različne načine preverjanja znanja kot so npr. avtentične naloge ali portfolio.

Pri ocenjevanju znanja se ugotovi in vrednoti znanje učencev glede na standarde znanj. Učitelj pri ocenjevanju uporablja raznovrstne načine, kot so ustni odgovori, pisni izdelki (npr. pisni preizkusi, referati, zgodovinski eseji), projektno delo, plakati, makete, različni samostojni nastopi, zgodovinske govorne vaje, različne vrste predstavitev (npr. PowerPoint) ipd.

Predvsem pa naj bo pri preverjanju in ocenjevanju znanja pozoren na:

1. znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov:

- znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov,
- uporaba zgodovinske terminologije, pojmov in konceptov,
- ločevanje zgodovinskih vzrokov, povodov in posledic,
- ločevanje med zgodovinskimi dejstvi, dokazi, mnenji, stališči in interpretacijami,
- orientacija v zgodovinskem prostoru skozi čas;

2. analizo, sintezo in interpretacijo zgodovinskih virov:

- zbiranje, izbiranje, analiziranje in kritično presojanje verodostojnih in uporabnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih in večperspektivnih zgodovinskih virov in literature,
- ločevanje bistvenih od nebistvenih podatkov,
- oblikovanje samostojnih sklepov, interpretacij, mnenj, stališč, pogledov, izvernih predlogov in rešitev,

- predstavljanje sklepov, mnenj, stališč, pogledov, izvernih predlogov in rešitev na različne načine (ustno, pisno, z uporabo plakatov, referatov, esejev, IT idr.);

3. izdelovanje, pisanje in predstavljanje različnih izdelkov (referati, plakati, makete, eseji, IT idr.):

- izbrani zgodovinski viri in literatura ustrezajo izbrani temi izdelka,
- uporabljeni zgodovinski viri in literatura so ustrezno citirani oz. navedeni v opombah ali v seznamu bibliografije,
- pisni izdelki so ustrezno strukturirani v uvod, glavni del in sklep,
- izdelek je ustrezno predstavljen, pri tem se uporablja tudi informacijsko tehnologijo idr.